

Uitkomst klimaatconferenties: investeren in bossen krijgt een extra dimensie

Klimaat, broeikas effect en CO₂ staan de laatste jaren regelmatig op de politieke en publieke agenda. De relatie met bosuitbreiding en bosbeheer wordt vaak gelegd maar is niet onomstreden. Voor buitenstaanders zijn de politieke en inhoudelijke aspecten vaak moeilijk te doorgronden. Bijgaand een overzicht van wat de onderhandelingen tot nu toe hebben opgeleverd en wat dit betekent voor bos in Nederland en daarbuiten.

Tijdens de Milieuconferentie van Rio de Janeiro (1992) en ook daarna, hebben 186 landen de Klimaatconventie onderschreven. In Kyoto (1995) is een aantal landen verder akkoord gegaan met een emissiereductie van broeikasgassen in 2008-2012 (eerste toezeggingsperiode). In totaal 37 geïndustrialiseerde landen (Annex I countries) hebben in het 'Kyoto Protocol' (KP) afgesproken om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen met 5% ten opzichte van 1990. Bij een gelijkblijvend emissieniveau als in 1990 komt de doelstelling neer op een totale reductie van 246 Mton C. Is het emissieniveau hoger, dan moet er meer gereduceerd worden en vice versa.

In het KP van 1995 zijn bossen en andere vormen van landgebruik (zogenaamde sinks) voor het eerst geïntroduceerd als een mogelijke maatregel om CO₂ vast te leggen dan wel om CO₂ uitstoot tegen te gaan. CO₂ is het belangrijkste broeikasgas: het is volgens huidige schattingen voor 75% tot 80% verantwoordelijk voor het mondiale broeikas effect. De volgende 2 artikelen van het KP hebben betrekking op de rol van bossen in geïndustrialiseerde landen:

- Artikel 3.3 staat landen toe om uitbreiding van bosareaal, gerealiseerd na 1990 te gebruiken voor hun CO₂ reductiedoelstelling. Dit artikel staat ook wel bekend onder de verzamelnaam "Afforestation, Reforestation and Deforestation" (ARD).

- Artikel 3.4 ("Additional human induced activities") is een ander relevant artikel voor bossen en landgebruik. De mogelijke maatregelen zijn toentertijd nog niet direct vastgelegd, al werd wel een aantal activiteiten gesuggereerd, zoals de opname van CO₂ door aangepast bosbeheer (groei minus oogst van bomen) in bestaande bossen en de opname van CO₂ door bepaalde vormen van (veranderd) landgebruik. Bij bossen zijn in principe alle onderdelen relevant voor CO₂ vastlegging en uitstoot, zo-

als de volledige boom met ondergroei, dood hout, strooisellaag en bodemorganische koolstof.

Klimaatconferenties Den Haag, Bonn en Marrakech

Tijdens de zesde klimaatconferentie in Den Haag (COP-6, juli 2000) hadden de uiteindelijke maatregelen om het broeikas effect in te perken definitief vorm moeten krijgen. Om verschillende redenen is dat toen niet gelukt. Daarom is besloten om de conferentie op een later tijdstip (juli 2001, COP-6 BIS) te vervolgen in Bonn.

De voorzitter van de beide klimaatconferenties in Den Haag en Bonn, Jan Pronk, heeft aan het einde van de COP-6 een voorlopig consensus voorstel (herzien in april 2001) op tafel gelegd, welke het uitgangspunt vormde voor de onderhandelingen in Bonn. Het herziene voorstel bestond uit de volgende onderdelen met betrekking tot sinks:

1. Mogelijkheid voor landen om mogelijke negatieve credits ('de-

bits'), voortvloeiend uit artikel 3.3 (ARD) te compenseren. Debits kunnen ontstaan als het areaal van ontbossing (D) in een land groter is dan van (her)bebossing (AR).

2. Credits onder artikel 3.4 via bosbeheer. Het gaat dan om de netto groei van bossen onder normale omstandigheden. Dat wil zeggen, exclusief de eventuele effecten van versterkte bosgroei door klimaatverandering.

3. Eveneens credits onder artikel 3.4 via landgebruikopties, expliciet verwoord in de drie volgende subopties: akkerbouw, veeteelt en revegetatie.

4. De mogelijkheid van het creëren van sinks in niet-geïndustrialiseerde landen (o.a. ontwikkelingslanden) via projecten onder het CDM (Clean Development Mechanism, vallend onder artikel 12 van het KP).

In Bonn werd een (voorlopig) politiek akkoord bereikt over de gewenste maatregelen. Het definitieve compromis, inclusief enkele belangrijke details, is bereikt tijdens de zevende klimaatconferentie in Marrakech (COP-7, november 2001). Ten opzichte van

Bonn zijn een aantal getalsmatige verschuivingen opgetreden (o.a. verhoogd aandeel van Russische bossen). Het definitieve resultaat van Marrakech komt voor alle geïndustrialiseerde landen samen uit op een bijdrage aan het KP van 216 Mton C, bestaande uit de eerder genoemde onderdelen 1 t/m 4. Zonder de uiteindelijk buiten het akkoord gebleven VS is dit 154 Mton. De CO₂ compensatieopties voor bos en landgebruik zijn overigens niet op dezelfde manier uit de on-

derhandelingen gekomen: voor de inzet van bossen gelden plafonds, terwijl voor landgebruik geen plafond geldt.

Het Klimaatakkoord leidt in ieder geval tot een aantal interessante additionele investeringsvoordelen voor bossen, zowel in Nederland als in het buitenland.

Investeringsmogelijkheden in Nederlandse bossen

De Nederlandse voordelen zijn uitgesplitst naar een drietal opties: nieuwe bossen, bestaande bossen en energieplantages.

• Nieuwe bossen

In oktober 2001 heeft het Nationaal Groenfonds het eerste stuk Nederlandse bos (42,5 ha in Drenthe) geopend, dat met de opbrengst van boscertificaten is betaald. Boscertificaten zijn bedoeld voor particulieren, bedrijven en andere organisaties. Zij geven geld voor nieuw bos en stellen tegelijkertijd een daad tegen het teveel aan CO₂ uitstoot in Nederland. De rijksoverheid verdubbelt het ingelegde bedrag. De bijdragen van de rijksoverheid aan de kosten van de Boscertificaten maken deel uit van het Klimaatbeleid van de over-

Bij bossen zijn alle onderdelen relevant voor CO₂-vastlegging en -uitstoot

pelijke waarden. Het Nationaal Groenfonds legt alle afspraken met de boseigenaar schriftelijk vast voor een periode van 50 jaar. Ook toetst zij regelmatig de naleving van de afspraken en de feitelijke vastlegging van CO₂, waar nodig met behulp van onafhankelijke deskundigen.

- *Bestaande bossen*

Naast CO₂ credits voor nieuwe bossen (artikel 3.3) kunnen geïndustrialiseerde landen op grond van de laatste klimaatakkoorden ook credits krijgen voor bestaande bossen (artikel 3.4 bosbeheer). Bosbeheer is in het akkoord omschreven als 'a system of practices for stewardship and use of forest land aimed at fulfilling relevant ecological (including biological biodiversity), economic and social functions of the forest in a sustainable matter'.

Echter, er moeten de komende jaren nog de nodige randvoorwaarden worden uitgewerkt voor bosbeheer, zoals het meten van (verhoogde) bosgroei. Hiervoor worden op dit moment richtlijnen (en een monitoringssysteem) ontworpen. Zie verderop bij Good Practice Guidance. Verder is het dan aan de landen zelf om zo mogelijk hun boseigenaren op een of andere manier te belonen voor hun beheersinspanningen.

heid. Deze 'klimaatbijdrage' beoogt onder meer een start te geven aan verhandelbare emissierechten van CO₂. Dit staat los van de reguliere subsidieregelingen voor de uitbreiding van het bosareaal, die onderdeel uitmaken van de Subsidierегeling Natuurbeheer. Boscificaten zijn dan ook een aanvullende (deels private, deels publieke) financieringsbron voor de door de Ne-

derlandse overheid nagestreefde bosuitbreiding.

De boseigenaren kunnen een eenmalige vergoeding van 10.000 tot 15.000 gulden per ha vooraf uitbetaald krijgen. Eisen zijn onder meer een onafhankelijke en deskundige raming van de CO₂ vastlegging, openstelling voor publiek en inachtneming van ecologische en landschap-

- *Energieplantages*

Het aanleggen van energieplantages komt in eerste instantie neer op bosuitbreiding. Het gebruik van hout voor energieproductie kan daarnaast nog meer credits opleveren als het hout ingezet wordt in plaats van fossiele brandstoffen. Een en ander zal wederom afhangen van het beleid van nationale overheden en de afspraken die overheden ma-

ken met de afzonderlijke energieproducenten over de rechten van de CO₂ credits. Mochten deze aan de energieproducent worden toegewezen, dan kan deze besluiten tot een verdere onderverdeling van de credits aan bijvoorbeeld leveranciers van energiehout en boseigenaren.

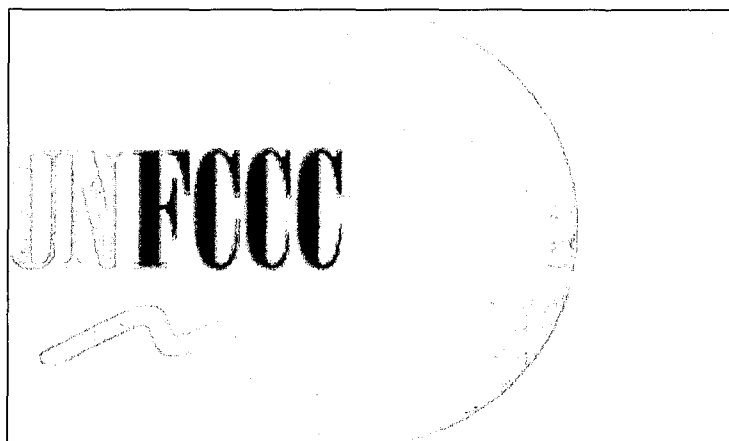
Investeringsmogelijkheden in buitenlandse bossen

Een andere investeringsoptie is het aanleggen van nieuwe bossen in Oost Europa (Joint Implementation) of in ontwikkelingslanden (Clean Development Mechanism). In het uiteindelijke klimaatakkoord is aangegeven dat het gebruik van sinkprojecten moet bijdragen aan de instandhouding van biodiversiteit, het duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en duurzame ontwikkeling. Voor wat de sinks in ontwikkelingslanden betreft, zijn investeringen in bebossing (afforestation) en herbebossing (reforestation) de enige toegestane activiteiten voor het verkrijgen van credits tijdens de eerste toezeggingsperiode (2008-2012). Activiteiten als bosbescherming, herstel van gedegradeerde gronden en bestrijding van woestijnvorming zijn (vooralsnog) uitgesloten voor het verkrijgen van credits.

Via het circuit van nationale banken, Wereldbank en multinationals lopen er diverse interessante initiatieven voor de aanleg van bos, gekoppeld aan duurzame ontwikkeling.

Prijzen CO₂ credits

De Nederlandse overheid is één van de koplopers op het gebied van het aankopen van CO₂ credits. De Ministeries van VROM en EZ hebben tezamen met Senter International een tender regeling opgezet. Tijdens de eerste tenderronde (ERUPT), die in het be-

gin van dit jaar werd afgesloten, zijn prijzen van € 5 tot € 9 per ton CO₂ afgesproken. Het ging om projecten met duurzame energiebronnen (wind, water, biomassa) en verbeteringen van energie-efficiency in Oost Europa (Joint Implementation). Bosprojecten zaten hier nog niet bij.

Openstaande vraagstukken

Er staan nu nog steeds diverse zaken open, die bij de eerstvolgende klimaatconferenties (COP-8 en COP-9) aan bod zullen komen. Voor de bosbouwsector zijn dat onder andere de volgende items:

- Beslissing over definities en voorwaarden voor bebossing en herbebossing.
- Omschrijven van tijdelijke, additionele en onbedoelde neveneffecten van CO₂ vastlegging.
- Onzekerheden ten aanzien van economische, sociale en milieu invloeden van sinks, met daarin onder meer de invloed van projecten op biodiversiteit en natuurlijke ecosystemen.

Verder gelden de bossenplafonds als voorlopige cijfers. De definitieve vastlegging van CO₂ zal te zijner tijd verder worden gespecificeerd na de definitieve ontwikkeling van een bereke-

ningswijze voor het vastleggen en vermijden van broeikasgasen onder artikel 3.3 en 3.4 van het KP. Dit moet in overeenstemming met de IPCC Richtlijnen uit 1996 en de binnenkort uit te brengen Good Practice Guidance van het IPCC (International Panel on Climate Change).

Tot slot

Alle onderhandelingen tot nu toe zijn gevoerd met het oog op de eerste toezeggingsperiode van 2008-2012. Nieuwe onderhandelingen zullen duidelijk maken of er na 2012 nieuwe toezeggingperiodes bij zullen komen en of bepaalde vormen van bos en landgebruik (sinks) wederom toegestaan zullen worden. Het is niet te verwachten dat er grote verschuivingen zullen plaatsvinden met betrekking tot wereldwijde investeringen in bossen voor het verkrijgen van CO₂ credits. Wat dat betreft geldt er voor investeerders in bossen een zekere toekomst aan de klimaathorizon.

Noot:

De auteur werkt bij FORM Ecology Consultants in Hattem (website www.forminternational.nl) en vervulde technische ondersteuning bij de klimaatonderhandelingen in Bonn en Marrakech.